

M Ø T E

i EØS-utvalget

torsdag den 19. november kl. 16.15

Finanskomiteens og næringskomiteens medlemmer var innkalla for å delta i behandlinga av sakene nr. 1 og 2.

Møtet vart leidd av leiaren i EØS-utvalet, *Haakon Blankenborg*.

Til stades var: Frå utanrikskomiteen: Haakon Blankenborg, Jan Petersen, Einar Steensnæs, Dag Danielsen, Johan J. Jakobsen, Marit Nybakk, Elsa Skarbøvik, Erik Solheim, Siri Frost Sterri og Tom Thoresen.

Frå EFTA/EØS-delegasjonen: Grete Knudsen, Carl I. Hagen, Gunn Karin Gjøl (for Morten Lund), Ranveig Frøiland, Kjell Opseth og Gunnar Kvasheim.

Frå finanskomiteen: Lars Gunnar Lie, Hill-Marta Solberg, Dag Terje Andersen, Steinar Bastesen, Øystein Djupedal, Per-Kristian Foss, Jørgen Holte, Terje Johansen, Randi Karlstrøm, Berit Brørby, Per Erik Monsen, Kenneth Svendsen og Ingebrigt S. Sørffonn.

Frå næringskomiteen: Odd Roger Enoksen, Modulf Aukan, Ansgar Gabrielsen, Bjarne Håkon Hanssen, Leif Helge Kongshaug og, Oddbjørg Ausdal Starrfelt.

Av Regjeringas medlemmer var til stades: Utanriksminister Knut Vollebæk, finansminister Gudmund Restad og helseminister Dagfinn Høybråten.

Følgjande embetsmenn vart gitt tilgjenge til møtet: Eksp. sjef Atle Leikvoll, Utanriksdepartementet, eksp. sjef Thorbjørn Gjølstad, Finansdepartementet, eksp. sjef Andreas Disen, Sosial- og helsedepartementet, avd. sjef. Anders Erdal, Utenriksdepartementet og byråsjef Johan Kr. Meyer, Utanriksdepartementet.

Vidare var til stades komiteens sekretær, Åge B. Grutle.

D a g s o r d e n :

1. Orientering ved finansministeren om differensiert arbeidsgiveravgift.
2. Orientering ved helseministeren om tilsetningsstoffer i mat.

3. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 27. november 1998. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 12. november d.å. med oversikt over de relevante rettsaker.
4. Eventuelt.

Komiteens leiar: Det er eit ønske om at vi snur på sak nr. 1 og sak nr. 2. Eg reknar med at det er akseptert.

S a k n r . 2

Orientering ved helseministeren om tilsetningsstoffer i mat.

Komiteens leier: Utenriksministeren får ordet først.

Utenriksminister Knut Vollebæk: På forrige møte i utvalget orienterte helseministeren og jeg om Regjeringens holdning til EUs direktiver om tilsetningsstoffer i mat. Kjernepunktet i Regjeringens posisjon, som utvalget gav sin tilslutning til, er at vi søker å innlemme EUs regelverk på dette området i EØS-avtalen, men krever opprettholdelse av nasjonale bestemmelser der det foreligger faglige, vitenskapelige vurderinger på norsk side som tilsier at EUs grensenivåer vil kunne representere en potensiell helsefare for enkelte forbrukergrupper. Og vi krever opprettholdelse av våre nasjonale bestemmelser så lenge de samme faglige, vitenskapelige vurderinger gjør det nødvendig. Eksempelvis dersom utviklingen i EUs regelverk på de angjeldende punkter går raskt i retning av vårt eget, vil selvfølgelig behovet for nasjonalt unntak være tilsvarende kortvarig. Vi sier ja til innlemmelse i EØS-avtalen av EU-regelverk i tråd med avtalens forutsetninger, men sier nei til enkeltbestemmelser som kan representere en potensiell helsefare. På dette grunnlag er vi fra norsk side beredt til å forhandle med EU med sikte på en omforent løsning. Jeg nevner dette innledningsvis, for det er en tilsvarende tilnærming som ligger bak Regjeringens holdning til et annet av EUs direktiver på næringsmiddelområdet, nemlig barnematdirektivet. Med lederens tillatelse vil jeg da gi ordet til helseministeren, som vil redegjøre nærmere for de faglige vurderingene av direktivet.

Statsråd Dagfinn Høybråten: EU vedtok 28. februar 1996 det såkalte barnematdirektivet, et direktiv som omhandler barnemat til spedbarn og småbarn i alderen fra fire måneder til tre år. Direktivet omfatter barnematprodukter som grøter, pasta, kavringer og kjeks og alle typer middagsmat, desserter, puddinger og fruktkompotter. Direktivet gir bestemmelser om merking og sammensetning av produktene, inkludert krav til næringsinnhold. Direktivet åpner for berikning av barnemat, spesielt vitaminer, mineraler og aminosyrer. Samtidig er det gitt obligatoriske krav om tilsetning av bl.a. kalsium, vitamin A, C og D og tiamin - et B-vitamin - innenfor bestemte minimums- og maksimumsgrenser i nærmere angitte produkter. Videre har EU vedtatt et endringsdirektiv til dette direktivet som angir minimumsgrense også av øvrige vitaminer og noen viktige mineralstoffer. En implementering av direktivet vil innebære at det kan komme grøt på markedet med høyere innhold av en rekke næringsstoffer enn det som er tilfellet i de produktene som finnes på det norske markedet i dag. I tillegg vil det kunne komme andre typer berikede produkter for barn på markedet.

Jeg vil først si litt om Norges situasjon, deretter redegjøre for hvordan denne saken ble håndtert i forbindelse med matmeldingen, St.meld. nr. 40 for 1996-97 Matkvalitet og forbrukertrygghet, for til slutt å redegjøre for Regjeringens vurdering av saken på bakgrunn av de faglige anbefalinger som foreligger, og den konkrete forhandlingssituasjonen.

Det er store forskjeller fra land til land med hensyn til spedbarnsernæring. Norske spedbarn har bl.a. et høyt inntak av industrifremstilt grøt. Det er i Norge ikke tillatt å tilsette vitaminer, mineraler, aminosyrer m.v. til matvarer med mindre Statens næringsmiddeltilsyn, SNT, har gitt særskilt samtykke for det enkelte vareslag. SNT gir etter råd fra Statens ernæringsråd tillatelse til tilsetning av næringsstoffer bare i de tilfeller hvor det foreligger et ernæringsmessig behov. Et slikt behov kan foreligge dersom det kan dokumenteres at hele eller deler av befolkningen har et for lavt inntak av et næringsstoff. Det kan da gis tillatelse til at dette næringsstoffet tilsettes en matvare som egner seg til å formidle dette stoffet til dem som trenger ekstra tilførsel. I Norge er det en innarbeidet tradisjon med bruk av jernberiket grøt og tilskudd av vitamin D og vitamin A, først og fremst ved bruk av tran, i første leveår.

Så til matmeldingen, St.meld. nr. 40 for 1996-97, som ble lagt fram av regjeringen Jagland. Der la man til grunn at barnemat som omsettes på det norske marked, skal være avpasset matvaner blant barn i Norge og avstemt mot sammensetning av øvrig mat som barn spiser, og ut fra dette være helsemessig trygg. Meldingen la opp til at norske myndigheter skulle be EU-kommisjonen om å få vitenskapskomiteen for næringsmidler til å vurdere det faglige grunnlaget for barnematdirektivet

på nytt. Under Stortingets behandling var flertallet, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, kritisk til barnematdirektivet og var tilfreds med at en rapport fra Ernæringsrådet støttet at det er faglige grunner for å revurdere grunnlaget for direktivet. Flertallet forutsatte positivt resultat av forhandlingene med EU for å endre direktivet, og at et eventuelt negativt forhandlingsresultat måtte føre til at Regjeringen kom tilbake til Stortinget med en vurdering av ulike handlingsalternativer.

Så til de faglige vurderinger. Regjeringen Jaglands posisjon var basert på faglige tilrådinger fra Statens ernæringsråd. Siden fremleggelsen av matmeldingen har Statens ernæringsråd arbeidet videre med problemstillingen og gjort nye beregninger basert på inntaksdata i en gruppe barn ved 6- og 9-måneders alder. Resultatene foreligger i en egen rapport «Vurdering av EU-direktivet for barnemat - ernæringsmessige konsekvenser».

Konklusjonene i rapporten er særnorske i den grad at de baserer seg på norske spedbarns høye inntak av industrifremstilt grøt. Hovedkonklusjonene er at ved maksimal tilsetning i henhold til direktivet av protein, sukker, vitamin A, vitamin D og jern til grøt, vil barn med høyt grøtinntak kunne få et svært høyt og helsemessig uheldig inntak av de fleste av følgende næringsstoffer:

- Inntaket av vitamin D vil for en stor gruppe barn, selv uten bruk av tran/vitamin D-tilskudd, kunne komme opp på et nivå som er forbundet med økt risiko for vitamin D-forgiftning hos spedbarn. Dette kan bl.a. føre til risiko for kalkavleiringer i nyre og blodkar, samt skjelettforandringer.
- Inntaket av vitamin A vil, selv uten bruk av tran, langt overskride øvre grense for daglig inntak anbefalt av EUs vitenskapskomite for næringsmidler. Helsekader kan være påvirkning på sentralnervesystemet, hud og slimhinner.
- Inntaket av protein vil kunne overskride det nivå som anses å utgjøre en stor belastning på spedbarns nyrer.
- Inntaket av jern fra grøt vil trolig ikke økes, i det grøter på det norske markedet har et høyt jerninnhold dag. Det totale jerninntaket kan imidlertid bli høyere, hvis det i tillegg til grøt inntas nye barnematprodukter som er tilsatt jern.
- Inntaket av sukker vil kunne bli vesentlig høyere enn øvre grense anbefalt av Statens ernæringsråd.

Et alternativ vil kunne være å påvirke befolkningen gjennom økt informasjon. Rådgiving om valg av produkter forvanskes imidlertid av at det fremdeles er en utbredt oppfatning blant folk at jo mer næringsstoffer, jo bedre. Det vil være vanskelig å påvirke småbarnsforeldre slik at de velger produkter basert på en vurdering av hvor mye barnet spiser, bruk

av kosttilskudd og kostholdet for øvrig. Statens ernæringsråd anbefaler at regelverk for denne sårbare aldersgruppen må være utformet slik at det ikke gir rom for helseskadelig berikningspraksis.

Statens ernæringsråd fraråder derfor at barnematdirektivet og endringsdirektivet implementeres i Norge. Det anbefales at direktivets innhold vurderes på nytt i EU. Statens næringsmiddeltilsyn er enig i dette.

Så til forhandlingssituasjonen. Norge kom sent med i prosessen ved utformingen av direktiv 96/5/EC. Norge har deltatt på noen av EUs arbeidsgrupper hvor endring av direktivet har blitt behandlet. På disse møtene har Norge fremmet sine synspunkter via danske og svenske kollegaer.

Codex Alimentarius, som utarbeider internasjonale standarder på næringsmiddelområdet, har utarbeidet standarder som tilsier at vitaminer og mineraler bare kan tilsettes i tråd med gjeldende lovgivning på nasjonalt nivå. Dette er i tråd med dagens norske praksis.

Regjeringens posisjon er på bakgrunn av den informasjon og de anbefalinger som nå foreligger, derfor:

1. Norske myndigheter tar initiativ overfor EU for å få EUs vitenskapskomite for næringsmidler til å vurdere barnematdirektivet på nytt. Målsettingen er å vinne forståelse for norske vurderinger.
2. Dersom direktivet ikke justeres/endres i EU, må norske myndigheter be om forhandlinger med EU om en tilpasningstekst, basert på norske faglige tilrådinger, som fastlegger hvordan direktivet/deler av direktivet er å forstå for Norges del.

Siri Frost Sterri (H): Jeg tar selvfølgelig det som nå er redegjort for, til etterretning. Det jeg kanskje kunne ha ønsket litt mer utdypning av, er i hvilken grad dette er særnorsk, i forhold til andre nordiske land. Gjør de matvaner vi har, at dette vil bli et problem for Norge, mens det kanskje ikke er det for de andre nordiske land? Det vil jo være nokså avgjørende dersom man må gå til posisjonens punkt 2, nemlig å få tilpasninger for Norges del, at man da kan dokumentere at norske matvaner er så spesielle at det ut fra norske vurderinger vil medføre helsefare hvis vi ikke får spesielle unntak for dette. Jeg vet ikke om det kan redegjøres noe mer for det på dette tidspunkt eller om det er noe man har under arbeid.

Grete Knudsen (A): Siden det forrige gang ble litt diskusjon etter møtet, om Regjeringen hadde gått inn for veto eller ikke veto når det gjaldt tilsetningsstoffer, vil jeg be om at man her kan klargjøre at man på samme måte som man ikke går inn for veto på tilsetningsstoffer, heller ikke går inn for veto når det gjelder barnemat, men bruker det ordinære regelverket som EØS-avtalen tilsier, nemlig overgangsordninger uten en tidsbegrensning.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg kunne tenke meg å be om å få på et senere tidspunkt noen tilleggsopplysninger om disse faglige vurderingene. Jeg har litt vondt for å forstå at man i EU ønsker å gi sine spedbarn mat som er helsefarlig - det virker litt unaturlig. Det ble også nevnt at det var dersom de norske spedbarna fikk denne EU-maten i tillegg til den norske grøten, som var annerledes. Da må spedbarna i Norge få fryktelig mye mat, hvis de skal spise det de allerede spiser i dag og i tillegg til det spise mer EU-mat. Så dette henger ikke helt på greip. Hvis man i tilfelle spiser noe av dette nye, er det som erstatning for noe man tidligere spiste, man kan ikke bare ta en dobbel dose mat! Jeg synes dette virker litt rart. Jeg skulle gjerne sett litt mer av de uttalelsene som det refereres til. Det virker litegrann på meg som om vi er i gang med å innføre noen tekniske handelshindringer og få den holdningen at våre folk er langt bedre eksperter og fagfolk enn alle dem som er i EU. Så det virker ikke helt betryggende for å si det slik. Jeg skulle gjerne hatt litt mer kopier av noen dokumenter osv. på dette.

Erik Solheim (SV): Jeg er enig i den linjen som Regjeringen har lagt seg på. Jeg synes det er positivt at man forsøker å ta dette offensivt. Men jeg kunne godt tenke meg å få en vurdering av hva man vet om sjansene til å få gjennomslag. Vurderer man det slik at det er en sjanse for å få Vitenskapskomiteen med, og dernest, hvis man ikke får det, at man får gjennomslag for den linjen som er lagt etter det? Dernest: Er det slik at når Sverige og Danmark framfører de norske synspunktene, så har de stilt seg bak dem, eller er det så å si en referatfunksjon de ivaretar?

Tom Thoresen (A): Jeg har ingen problemer med å støtte både de intensjonene Regjeringen har, og den strategi som en her har lagt opp til overfor EU. Men jeg må jo tilstå like fullt at jeg lurer på, i den grad

helseministeren kan svare på det, at en skulle ha den faktiske situasjon at det er et så dramatisk skille i ernæringsinntaket - jeg hørte at helseministeren også sa selv om han fraregnet bruk av tran for norske småbarn - og at en skulle ha så dramatiske forskjeller i forhold til de mer helsemessige vurderingene i EU og hjemme.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg synes den konklusjonen Regjeringen har trukket her, er beroligende, og jeg tror det er utmerket at en følger den linjen som også ble presentert i det forrige møte i EØS-utvalget, nemlig at en fra norsk side legger faglige og vitenskapelige anbefalinger til grunn for den politikk og den policy en velger.

Utenriksministeren gav en utmerket oppsummering av det som faktisk skjedde på forrige møte, og når jeg tar ordet, er det bare for å minne om at etter det møtet ble det en del misforståelser i media. Det var faktisk en del medieoppslag som nærmest trakk den stikk motsatte konklusjon av det som var realiteten. Jeg vil be om at en spesielt er oppmerksom på informasjonssiden og presenterer dette på en måte som ikke levner noen tvil om hva som er Regjeringens politikk på et så viktig og følsomt område.

Komiteens leiar: Er det nokon av dei som deltok i den mistydinga, som ønskjer å seie noko her?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Når det gjelder de mer faglige spørsmålene her, skal jeg holde meg til å svare på dem, og så vil utenriksministeren kommentere det som går på selve de forhandlingsstrategiske spørsmålene.

La meg først ta dette som går på forskjellene fra land til land. Det helt spesielle i Norge er at 90 pst. av spedbarna får industrifremstilt grøt, og i Norge har vi altså dette som en nokså innarbeidet tradisjon. Den er jernberiket, i tillegg er det tilskudd av vitamin D og vitamin A gjennom bruk av tran i første leveår. Det barnematdirektivet etter faginstansenes urdering vil innebære, er at det kan komme grøt på markedet med et høyere innhold av en rekke næringsstoffer enn det som er tilfellet i de produktene som tas inn i dag. Med det høye inntaket av grøt vil altså det at den grøten som i dag tas inn, erstattes med annen grøt, som er mer beriket enn den grøten som man i dag bruker, føre til et høyere inntak av de samme stoffene. Det er fagfolkenes vurdering.

Vi skal selvfølgelig oversende den faglige rapporten som Hagen etterlyste, slik at utvalgets medlemmer kan ha anledning til å studere den grundige dokumentasjonen som Ernæringsrådet og SNT har tilstilt oss i den forbindelse.

I dette har jeg vel også svart på det som både Thoresen og Frost Sterri var opptatt av.

I utgangspunktet var både Danmark, Finland og Sverige imot direktivet da det ble vedtatt - de stemte mot forslaget da det ble vedtatt i Standing Committee. Så har det skjedd at Danmark og Sverige har implementert direktivet. Danmark har hatt store innvendinger, og det ble først implementert 1. juli i år, da de også implementerte endringsdirektivet. Sverige planlegger ikrafttredelse av dette 1. januar 1999. Danmark synes fortsatt maksimumsnivåene er for høye og har til hensikt å overvåke produktene på markedet, informere foreldre og helsepersonell og fortsette diskusjonen om maksimumsverdier for A- og D-vitamin med ekspertgrupper. Også Sverige planlegger å lage et informasjonsopplegg rettet mot befolkningen. Det er den strategien disse landene har valgt.nå.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Til

forhandlingssituasjonen og prosedyrene: Når det gjelder spørsmålet om veto eller ikke veto, er det riktig som Grete Knudsen sier, at det her ikke er snakk om noe veto på det nåværende tidspunkt. Vi har enda et ledd i forkant av det vi drøftet i forrige omgang, i og med at vi, som helseministeren redegjorde for, tar et initiativ overfor EU for å få EUs vitenskapskomite for næringsmidler til å vurdere barnematdirektivet på nytt. Målsettingen er å vinne forståelse for norske vurderinger. Det er altså en runde før vi kommer til eventuelle forhandlinger om overgangsordninger, men ellers er det riktig forstått at man på det nåværende tidspunkt ikke snakker om veto. Så får vi se hvor langt vi kommer med dette. Dersom vi så ikke vinner frem, vil Regjeringen selvsagt behandle saken på nytt, og vi vil komme tilbake til Stortinget.

Når det gjelder Erik Solheims spørsmål om hvor stor sannsynligheten er for å vinne frem, tror jeg ikke det er riktig å spekulere i den sannsynligheten nå. Jeg har i hvert fall ikke noe grunnlag for å vurdere det på en skikkelig måte, men vi får eventuelt få lov til å komme tilbake til det når vi har sett EUs reaksjon på våre krav, for vi går nå inn i en forhandlingsprosess.

Dag Danielsen (Frp): Noen synes kanskje at dette ble litt mye grøt. Det spørsmålet jeg gjerne ville stille, er hva som er vanlig prosedyre når man kommer til en såpass oppsiktsvekkende konklusjon som man her har gjort - i hvilken grad innhenter man da «second opinion»? Jeg syntes det var veldig positivt at man vil at EUs vitenskapskomite skal se på dette, men hva gjør vi da på norsk side når vi finner såpass oppsiktsvekkende standpunkter her?

Jan Petersen (H): Dette er i og for seg greit hvis man når frem med en ikke-tidsbegrenset overgangsordning, dvs. at det i en konfrontasjon mellom systemene her er akseptert at vi kjører vårt eget løp. Det kan være fornuftig eller ufornuftig, men det er i hvertfall ikke noen uenighet om selve grepet.

Når jeg nå likevel tar ordet, er det fordi utenriksministeren vel åpnet for at man muligens kommer tilbake med et annet resultat hvis man ikke nådde frem med denne forhandlingsstrategien. Hvis man har tenkt å komme tilbake med denne saken, tror jeg man må ta den type spørsmål som Hagen har stilt, på alvor, for da må vi gå inn og se hva anbefalingen egentlig består i. Her utøves det nemlig skjønn, og ganske mye skjønn. Da er spørsmålet, er man litt over eller er man mye over de grensene som anbefales - hva er konsekvensen? For realitetene i dette er jo ikke at det i og for seg er noe galt med disse produktene, det er bare at nordmenn spiser altfor mye av det - det er der problemet ligger.

Så skjønner jeg godt at man ikke har tenkt seg noen folkeopplysningssak om bruk av for mye barnegrøt - det har jeg i og for seg sans for. Det er likevel slik at jeg tror vi har behov for fra vår side å sjekke om det skjønnnet som fagfolkene her utøver, virkelig er et godt skjønn, for når man har drevet noen år i denne bransjen, vil man vite at det i mye av det som fremstilles som utvilsomme faglige råd, er skjønn mer enn godt er. Skjønn bør vi alle sammen forbeholde oss å utøve helt selvstendig hvis det kommer til en konfrontasjon på et tidspunkt.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg kan uten videre slutte meg til det som både helseminister og utenriksminister har sagt om fremgangsmåten. Det er også i overensstemmelse med den prosedyre en la til grunn forrige gang en fra norsk side hadde et annet syn enn EU, å forsøke gjennom ikke-tidsavgrensede ordninger å få en tilpasning til norske interesser og i tråd med norske interesser. I forhold til det Grete Knudsen sa, har jeg ikke gitt uttrykk for noen annen mening om dette i forrige møte. Det var nøyaktig samme vurdering - det vil gå fram av de skriftlige referatene. Men når en spør om veto som instrument på en måte utelukkes fra EØS-

avtalen på generelt grunnlag, er selvsagt det ikke tilfelle. Veto er selvfølgelig en del av EØS-avtalen som et instrument som kan brukes, men som ikke bør brukes i utide, og det er viktig. At en avis fremstiller det slik at det har vært aktuelt å drøfte veto i de sammenhenger vi har diskutert nå, vil ikke jeg ta på min kappe, Det har ikke vært diskutert i dette utvalget, og som utenriksministeren sier: foreløpig er ikke andre strategier lagt enn at en kan komme fram gjennom ikke-tidsavgrensede ordninger og unntaksbestemmelser. Det slutter jeg meg fullt og helt til.

Komiteens leder: Vil helseministeren kommentere noko av dette?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det vil jeg gjerne. Det som har skjedd siden matmeldingen, hvor den samme anbefaling som vi nå kommer med, ble lagt fram av den forrige regjering og fikk tilslutning av et flertall ved Stortingets behandling, er at man har foretatt nye beregninger av inntaket hos norske spedbarn, hva de faktisk tar inn, og målt dette opp mot de anbefalte grenseverdier. Det er denne vurderingen basert på oppdaterte beregninger av hva som faktisk er inntaket i denne aldersgruppen, opp mot disse faglige anbefalingene om hva som bør være maksimalt inntak, som har gjort at både Statens næringsmiddeltilsyn og Statens ernæringsråd anbefaler at vi tar opp med EU det faglige grunnlaget for barnematdirektivet basert på den norske kostholdssammensetningen.

Vi mener derfor at når et så solid norsk fagmiljø på grunnlag av fornyede undersøkelser fastholder sin anbefaling, vil det være langt mer oppsiktsvekkende om Regjeringen ikke fulgte de rådene, at en valgte å sette dem til side. Derfor er dette utgangspunktet, men vi velger da en faglig innfallsvinkel ved å gå til vitenskapskomiteen og få dem prøvet der. Der vil de norske fagfolkenes vurderinger møte EUs vitenskapelig ekspertise. Så får vi se hvordan det går.

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål. Det var nevnt en masse tilsetningsstoffer ved navn, og så var det nevnt en del andre stoffer. I lys av at det har vært en debatt på gang om fluor som tilsetningsmiddel for å berge tenner, lurer jeg på om fluor er ett av disse stoffene som ikke ble nevnt. Går det an å få svar på det?

Carl I. Hagen (Frp): Siden spørsmålet om veto ble reist, vil jeg si at det vil være utelukket å gå til veto på dette uten å få en meget grundig vurdering om hvorfor de norske vitenskapsmennene er så langt bedre utdannet enn de som er i EUs vitenskapskomite, iallfall når vi ser på hvilken universitetsutdannelse de har og hvilke feil de har gjort tidligere. I realiteten er det to faggrupper som står mot hverandre. Når det gjelder virkningen av matinntaket, vil jeg gjerne minne om at vi etter Tsjernobyl-ulykken begynte med en grense på 600 bequerell - og den fikk store konsekvenser - og så økte man den til 6 000 bequerell. Så det at disse vitenskapsfolkene er akkurat norske, betyr ikke at de nødvendigvis automatisk er så mye bedre enn de andre. Så nå må man begynne å forklare oss hvorfor våre vitenskapsmenn er så uendelig mye bedre utdannet enn de andre. Det er det det går på. Hvis vi setter oss ned og bruker skjønn, vil vi ha noen helt andre informasjonen om dette, særlig når vi vet at vitenskapsmiljøer er interessert i å mele sin egen kake og styrke sin egen posisjon og sin egen importance. Da må Regjeringen komme med noen solide overbevisende argumenter for hvorfor våre vitenskapsfolk har rett, og hvorfor de andre tar feil. Jeg føler meg mer og mer ille til mote og tror at vi er utsatt for noen av elementene i keiserens nye klær.

Dag Terje Andersen (A): Dette er ikke en typisk sak for finanskomiteen, men det er klart at det Hagen sier, er feil. Jeg har heller ikke oppfattet regjeringsmedlemmene slik at de har påstått at norske vitenskapsmenn er bedre enn utenlandske. Jeg oppfattet at Regjeringen sier at våre folk i samarbeid med folkene innen EU skal vurdere om det norske kostholdet pluss barnegrøt blir for mye vitaminer. Dermed er det ikke snakk om at vitenskapsmenn i Norge og utlandet er uenige om hvor mye av denne typen vitaminer og tilsetningsstoffer som er bra for barn, men hvor mye totalresultatet blir i Norge med det kostholdet vi har. Der syns jeg Regjeringen har lagt fram en veldig ryddig holdning. Jeg syns det er veldig betryggende at Regjeringen bygger denne type saker på vitenskapelig grunnlag, for det er bare på den måten vi kan ha troverdighet i forhold til å gjøre de tilpasninger som er nødvendig for Norge, når *det* er nødvendig. Jeg syns det er spesielt hyggelig at sentrumspartiene i regjering bygger på det vitenskapelige grunnlaget og ikke anbefaler veto innledningsvis, som de gjorde da saken ble behandlet i Stortinget.

Leiaren: Har helseministeren kommentarer til dette?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg bare merker meg at det vil stilles strengere krav til dokumentasjon hvis Regjeringen mot formodning skulle komme tilbake med en ny og skjerpet anbefaling. Det er slik jeg hører representanten Hagen, og det har jeg merket meg.

Jeg vil bare si at det er ulikhetene i kosthold mellom norske spedbarn og spedbarn i andre land som er hovedutgangspunktet for at vi kommer til forskjellig konklusjon, ikke at det er forskjellig kvalitet på utdanningen.

Leiaren: Kan vi så få dei utanrikspolitiske vurderingane av dette?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er mulig at jeg drog i gang en litt unødvendig debatt om veto ved i det hele tatt å nevne ordet, men grunnen til at jeg gjorde det, var å forklare prosedyren. Jeg syns for så vidt Dag Terje Andersen har oppsummert greit hvordan vi tenker dette. Vi skal nå prøve å nå frem med vanlige drøftelser. Men vi kan jo ikke utelukke - ut fra en samlet vurdering og hvis dette allikevel ikke skulle gå - at vi kommer tilbake med en annen tilnærming og tilråding. Men da skal vi selvsagt også ivareta de interesser som er fremkommet her om at vi skal ha et bedre grunnlag enn det vi har i dag. Men dit er vi ikke kommet, så det er for så vidt en unødvendig diskusjon på det nåværende stadium.

Leiaren: Eg vil til slutt komme med ei oppmoding: Dersom partigruppene arbeider vidare med dette og med spørsmål til departementet, kan dei gjerne komme hit til dette utvalet, slik at både spørsmål og svar blir sirkulert til andre partigrupper. Det vil forenkle det heile i det vidare arbeidet.

Ingen feire bedt om ordet til denne saka.

Då kan vi gå over til arbeidsgivaravgifta, som vi har hatt oppe fleire gonger i det siste.

S a k n r . 1

Orientering ved finansministeren om differensiert arbeidsgiveravgift.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Som redegjort for tidligere, har ESA gitt Norge frist til 31. desember 1998 for å foreta de *pålagte* endringer i arbeidsgiveravgiften. Norge søkte ESA om utsettelse av denne fristen, men fikk avslag på dette.

I tråd med den holdning som Regjeringen gav uttrykk for under utvalgets møte i september i år besluttet Regjeringen derfor å sende en begjæring direkte til EFTA-domstolen om atplikten til å oppfylle vedtaket utsettes til domsavsigelse foreligger. Begjæringen ble sendt fredag 13. november. Vi forventer at domstolen vil ta stilling til begjæringen relativt raskt, ventelig allerede før jul.

Når det gjelder rettslige forhold, både nasjonalt og i EØS-sammenheng, er situasjonen som følger: Dersom domstolen sier ja til utsettende virkning av ESAs vedtak, betyr det at dagens situasjon videreføres frem til endelig domsslutning i saken. Vi har tidligere antydnet at det vil kunne foreligge medio 1999, men tidspunktet er fortsatt nokså usikkert.

Dersom Norge taper saken, vil ESA eventuelt kunne pålegge Norge å tilbakebetale ulovlig støtte i perioden 1. januar 1999 og fram til EFTA-domstolens endelige avgjørelse foreligger. Et slikt krav om tilbakebetaling er det ikke hjemmel for i dagens norske lovgivning. Regjeringen tar ikke sikte på å fremme en endring for Stortinget før endelig dom i saken foreligger. Bedriftene kan således føle trygghet for at dagens ordning består inntil EFTA-domstolen har fattet sitt endelige vedtak, og at eventuelle krav om tilbakebetaling ikke vil bli fremmet. Dette er et spørsmål som har vært reist her i komiteen tidligere.

Finansdepartementet har sendt ut en pressemelding om saken, hvor det også presiseres at det ikke er mulig å foreta endringer i arbeidsgiveravgiften før dette er vedtatt i Stortinget. Videre informasjonsopplegg vil bli vurdert i lys av EFTA-domstolens behandling av den norske begjæringen.

Med lederens tillatelse, vil jeg foreslå at finansministeren gir en nærmere redegjørelse for utviklingen i saken.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg redegjorde i EØS-utvalgets møte 10. september i år for hovedsaken. ESA traff sitt endelige vedtak 2. juli i år om den regionalt differensierte arbeidsgiveravgiften og dennes forhold til reglene om statsstøtte i EØS-avtalen. Nå nevner jeg bare kort at ESA i dette vedtaket påla Norge å gjøre begrensede endringer i avgiftsdifferensieringen, og at ESA satte en frist til 31. desember 1998 til å foreta endringene. Min tidligere redegjørelse gjaldt også Regjeringens beslutning om å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen, og at søksmålet i seg selv ikke fritar Norge fra å oppfylle vedtakets pålegg fra 1. januar 1999.

Som nevnt, er Norge i utgangspunktet forpliktet til å følge vedtaket inntil dom er falt, og således foreta de endringene vedtaket pålegger innen 31. desember i år. Dom ventes å falle i løpet av 1999, men neppe like etter nyttår.

Gjennomføring av vedtaket nå ville kreve omfattende endringer i en ordning som har vært praktisert i over 20 år. Gjennomføring av vedtaket ville videre kunne få avgjørende betydning for lønnsomheten av enkelte foretak. Regjeringen opplever det derfor som meget urimelig om Norge skulle være forpliktet til å gjennomføre vedtaket så lenge gyldigheten av vedtaket bestrides for domstolen. Dette gjelder særlig på bakgrunn av at den endelige avgjørelsen ventes i løpet av 1999, det er således kun tale om en mindre utsettelse.

Regjeringen søkte på dette grunnlag ESA om fristutsettelse til 1. januar 2000, men fikk 8. oktober avslag på søknaden, slik utenriksministeren orienterte om i forrige møte i EØS-utvalget.

Regjeringen besluttet etter ESAs avslag å begjære for EFTA-domstolen selv at søksmålet gis oppsettende virkning. At søksmålet gis oppsettende virkning vil si at plikten til å følge vedtaket utsettes til domstolens avgjørelse foreligger. Begjæringen ble sendt fra Regjeringsadvokaten fredag 13. november.

Hvis domstolen gir søksmålet oppsettende virkning, er ikke Norge forpliktet til å følge vedtaket før en eventuell dom i Norges disfavør foreligger. Hvis domstolen ikke gir søksmålet oppsettende virkning, er Norge i utgangspunktet forpliktet til å følge vedtaket inntil eventuell dom i Norges favør foreligger. Problemet er imidlertid at det på det tidspunktet begjæringen om oppsettende virkning eventuelt blir avslått, vil være for sent til å forberede oppfyllelsen av vedtaket innen den fristen som er satt.

Regjeringen har derfor funnet det nødvendig allerede nå å se på konsekvensene av at domstolen ikke skulle gi søksmålet oppsettende virkning. Vi må da ta stilling til spørsmålet om det skal forberedes en gjennomføring av ESAs vedtak innen 31. desember i år, eller om vi skal avvente den endelige dommen fra EFTA-domstolen.

I utgangspunktet er det ønskelig at Norge overholder de forpliktelser en har i forhold til ESAs vedtak. Regjeringen har imidlertid lagt avgjørende vekt på de tidligere nevnte momenter som gjør det meget urimelig om Norge skulle være forpliktet til å gjennomføre ESAs vedtak under domstolsbehandlingen av det. Regjeringen har derfor konkludert med at den ikke er innstilt på å fremme forslag til Stortinget om skjerpelser i arbeidsgiveravgiften i tråd med ESAs vedtak, selv om begjæringen om oppsettende virkning skulle avslås av EFTA-domstolen, og Norge såldes ville bryte sine EØS-rettslige forpliktelser for tidsrommet fram til endelig dom faller. Det har ikke vært naturlig å meddele domstolen dette ennå.

Jeg vil understreke at det her kun er tale om en kortvarig periode. Norske myndigheter må respektere en eventuell dom mot Norge og i tilfelle gjennomføre vedtaket senere. Det finnes eksempler i EU-systemet på en viss overbærenhet i startfasen av en forpliktelse.

Betydningen av om Norge gjennomfører vedtaket innen fristen eller avventer dom, er avhengig av utfallet av dommen. Dersom Norge vinner søksmålet, vil en manglende oppfyllelse av vedtaket for perioden 1. januar 1999 til dom faller, neppe få særlig betydning.

Dersom Norge derimot taper saken, vil en manglende gjennomføring innen vedtakets frist innebære at ESA i henhold til EØS-avtalen kan reise krav om at norske myndigheter skal kreve tilbakebetalt statsstøtten i form av etterbetaling av avgift for perioden fra 1. januar 1999 og til dom faller. Dette gjelder de bedrifter som har hatt lavere arbeidsgiveravgiftssats enn det ESAs vedtak tillater.

I lov om offentlig støtte av 27. november 1992 - statsstøtteloven - finnes hjemmel for å kreve tilbakebetaling av ulovlig støtte. Men denne loven antas i henhold til en utredning fra Justisdepartementets lovavdeling ikke å omfatte foreliggende tilfelle med etterbetaling av arbeidsgiveravgift. Oppkreving av ny avgift står her i en annen stilling enn krav om tilbakebetaling av tidligere utbetalt, kontant statsstøtte. Det finnes derfor ikke på det nåværende tidspunkt hjemmel overfor bedriftene til å oppfylle et eventuelt pålegg om tilbakebetaling. Det betyr at en ved ikke å gjennomføre ESAs vedtak innen fristen risikerer å ikke kunne oppfylle et eventuelt pålegg om å kreve etterbetaling av arbeidsgiveravgift. Avgiftspålegg kan ikke gis med tilbakevirkende kraft.

Under sakens gang kan en manglende oppfyllelse av vedtaket fra norsk side møtes med en begjæring fra ESA for EFTA-domstolen om midlertidig forføyning om at Norge plikter å oppfylle vedtaket. En slik midlertidig forføyning innebærer bare domstolens konstatering av plikten til å oppfylle ESAs vedtak inntil dom foreligger.

ESAs vedtak og Norges folkerettslige forpliktelser etter dette skaper ikke direkte noen plikt for arbeidsgiverne til å betale økt arbeidsgiveravgift til staten. For arbeidsgivernes plikter er det avgjørende hva som gjelder etter norske interne regler slik de er vedtatt av Stortinget.

Ettersom det er konstatert at statsstøtteleven ikke gir hjemmel til å kreve etterbetaling av arbeidsgiveravgift, risikerer ikke arbeidsgiverne noe slikt etterbetalingskrav før fra det tidspunkt Stortinget eventuelt har vedtatt regler om dette.

Finansdepartementet avgav i anledning av at den norske begjæringen om oppsettende virkning ble sendt den 13. november 1998 en pressemelding om saken. I tillegg til å informere om begjæringen ble det nevnt i pressemeldingen at det ikke er mulig å krev inn noen økt arbeidsgiveravgift i tråd med ESAs vedtak før dette eventuelt er vedtatt av Stortinget.

Etter min oppfatning er dette en vesentlig informasjon til bedriftene. Pressemeldingen skulle derfor være egnet til å redusere den bekymring som har oppstått på grunnlag av ESAs vedtak og domstolsbehandlingen av dette. Vi kan av hensyn til EØS-systemet vanskelig gå ut til offentligheten med Regjeringens standpunkt til et eventuelt avslag på begjæringen om oppsettende virkning. Det neste tidspunktet det er naturlig å gå ut med informasjon på, er når begjæringen er avgjort.

Einar Steensnæs (KrF): Dette var forholdsvis komplisert. Men bare for å få bekreftet at det som nå sies: Valget står mellom å gjennomføre det som ESA nå har tilrådt norske myndigheter med den risiko at senere domstolsbehandling skulle vise at Norge likevel får rett, og at en gjennomfører dette i tråd med ESAs anbefaling med den ulempe det vil bety for norske bedrifter. Det er altså et valg mellom to vanskeligheter. Det ene medfører at en gjennomfører dette - jeg får gjenta det, gjennomfører dette - etter ESAs anbefalinger og dermed utsetter bedriftene for en ulempe som kan vise seg ikke å være der likevel på grunn av at domstolen gir oss rett. Men det motsatte er risikoen for at hvis en bare lar dette gå, vil kravet om tilbakebetaling vil melde seg på et eller annet tidspunkt. Jeg skjønner at det foreløpig ikke er lovhjemmel for å gjennomføre dette, men at slik hjemmel kan gis av Stortinget, og i tilfelle domstolen ikke skulle gi oss rett, vil det for disse bedriftene

komme en regning på bordet en eller annen gang. Jeg vil gjerne også få bekreftet at Regjeringens vurdering er at sannsynligheten for at det norske kravet, det norske synet skal vinne igjennom, er større enn at ESAs syn skal vinne igjennom, at det er årsaken til at en kommer til den konklusjonen.

Carl I. Hagen (Frp): I denne type spørsmål syns jeg at selv om vi er part i en sak overfor andre domstoler, er vi også et land, og en nasjonalforsamling, som pålegger vårt eget lands bedrifter og innbyggere lover og regler. Da bør vi i utgangspunktet gå foran med et godt eksempel - når vi selv er i en situasjon hvor vi er inne i en avtale - og opptre i samsvar med avtalen. Vi må ikke holde en moralsk pekefinger over bedrifter og borgere som ikke følger avtaler, lover og regler. Derfor bør vi ikke gjøre det Regjeringen nå legger opp til. Det er sagt helt klart at etter avtalen har vi i utgangspunktet plikt til å følge ESAs pålegg, med mindre vi har mottatt en oppsettende virkning fra domstolen. Når vi da kynisk ser bort fra det og ikke iverksetter forberedelsesarbeidet til å etterkomme det vi er pålagt i henhold til avtalen, er det en sabotering av avtalen - at man de facto prøver å komme i en posisjon hvor man ikke kan gjøre det fordi man nekter å gjøre det. Jeg syns det hadde vært mer korrekt i henhold til rettsstatsprinsippet at Regjeringen utarbeider de nødvendige forslag til Stortinget for å etterkomme ESAs pålegg. Så får man håpe at man snarest mulig får et vedtak om den oppsettende virkningssøknaden, men at man ikke har somlet og kastet bort uker med forberedelsesarbeid som en lovlydig borger og en lovlydig bedrift av norske domstoler ville fått meget negative anmerkninger for i en dom. Så det å spekulere i at man vinner frem ved ikke å gjøre det som man skal gjøre, er ikke en måte som vi kan gi vår tilslutning. For vi vet at det må forberedes, det må utarbeides i det juridiske apparatet, i bestemmelsene og odelstingsproposisjonene osv. Det burde for lengst ha vært klart. Regjeringen bør i hvert fall sørge for at forberedelsesarbeidet er der, særlig når det også, vi jeg tro, etter det som allerede har skjedd, er mer grunn til å regne med at ESA har bedre argumenter enn vi har. Det ville nesten være merkelig om det ikke var slik. At vi har forsøkt oss, er greit, men når vi ikke har den oppsettende virkning i boks, og heller ikke har lovgivning for å kreve tilbake fra bedriftene i ettertid, er det ikke en metode i rettstenkning og skikkelig oppfølging av avtaler som jeg mener Norge bør holde seg til. Vi bør iverksette forberedelsene og gjøre det på normal måte, og heller håpe på den glede at bedrifter som har betalt inn en høyere arbeidsgiveravgift, kan få denne tilbake hvis vi vinner dommen, og at alle bedriftene er vel gjort oppmerksom på hvilken sjanse man her har. Norsk lovgivning ikke gir oss hjemmel for å kreve tilbake, noe egentlig EØS-avtalen krever at vi skal kunne gjøre, ifølge det finansministeren sa. Og så spekulerer vi i at vi ikke har vår egen

lovgivning på plass til å gjøre det vi er traktatforpliktet til å gjøre. Dette syns jeg er en uforsvarlig opptreden fra et lands og en regjerings side.

Hill-Marta Solberg (A): Det er ingen tvil om at denne saken har blitt en komplisert sak. Samtidig er det ingen tvil om at Regjeringen har hatt bred støtte fra et stort flertall for de konklusjonene som har vært truffet underveis i denne vanskelige saken, som det å bringe saken inn for domstolen.

I motsetning til Carl I. Hagen, slik jeg oppfatter hans innlegg, forstår jeg det slik at det i Regjeringen er gjort en del forberedende arbeid, men at man slik situasjonen totalt sett ser ut, er kommet til en beslutning om ikke å bringe forslaget for Stortinget innenfor den tidsfrist som måtte være nødvendig, om man skulle innfri de pålagte endringene fra ESA.

Jeg syns det er grunn til å understreke at ESA ikke er noen domstol, men tvert imot part i saken. Det er domstolen som skal avgjøre denne saken, og det legger vi i Arbeiderpartiet avgjørende vekt på. Det er vår vurdering at Regjeringen gjør de riktige avveiningene i denne vanskelige saken når den også understreker det urimelige i at vi skal pålegges å endre arbeidsgiveravgiften i påvente av at dommen skal falle. Så alle hensyn tatt i betraktning, uttrykker jeg på vegne av Arbeiderpartiet at vi støtter de vurderingene som Regjeringen er kommet til, og finner at det er riktig å stå denne distansen ut, og at det derfor heller ikke er naturlig at Regjeringen bringer forslag om endringer til Stortinget før vi har fått avklart domstolens behandling. Det er komplikasjoner ved at vi nå avventer den oppsettende virkning som vi har begjært, men også det forholdet tatt i betraktning kommer vi til at det er en riktig beslutning som Regjeringen har tatt.

Øystein Djupedal (SV): I likhet med andre her vil jeg si at det er åpenbart at dette er en komplisert juridisk affære. Jeg forstår også at det er kompliserte avveininger som Regjeringen må foreta. Det er åpenbart at vi så langt ikke har fått medhold, og at vi dermed fra 1. januar kan komme til å bryte en avtale.

Men SV vil gjerne gi de vurderingene Regjeringen gir uttrykk for, vår støtte. Vi har tro på at det skal være mulig å orientere seg fram til at den norske ordningen skal videreføres. Vi deler Regjeringens tro på at det må være mulig å vinne fram i domstolen, for jeg antar at når Regjeringen nå velger den konklusjonen den har valgt, er det ut fra en totalvurdering av at vi etter norsk skjønn står sterkt. Det som er det spørsmål som

trenger seg på, er: Ville det i praksis ha vært mulig for norske myndigheter å iverksette dette fra 1. januar? Og hva ville konsekvensen ha vært for de bedrifter som da rammes fra 1. januar ved å få et betydelig påslag i arbeidsgiveravgiften? Er det spørsmål som Regjeringen har vurdert - og hva er eventuelt bakenforliggende årsak til at man ikke har gjort det? Det jeg også gjerne skulle spørre om, er: Har Regjeringen tenkt seg muligheten av at hvis vi nå faktisk ikke vinner fram i EFTA-domstolen, finnes det da gjennom EØS-avtalen andre mekanismer som kan tre i kraft, f.eks. for deler av industrien, som skipsverft, kraft, petroleum, bergverk, stål, telekommunikasjon, som ikke kan fanges opp av andre ordninger? Ser Regjeringen at det fortsatt finnes andre mekanismer, eller vil det i praksis bety at bedrifter rett og slett vil få påslag i arbeidsgiveravgiften uten andre former for kompensasjon?

Per-Kristian Foss (H): Jeg tar også til etterretning at Regjeringen har vurdert det slik at det er verdt å prøve saken for domstolen, både på spørsmålet om iverksettelse og selve prinsippet. Det er vel i og for seg, som Hagen sa, heller ikke ulovlig å prøve norske avgjørelser for en rettsinstans, selv om man da tar visse sjanser - det vet man jo. Det spørsmålet jeg hadde lyst til å stille, var egentlig om finansministeren kunne gi noen vurderinger av sjansene for å vinne frem på de to områder, om han kunne gi noen tall for hva årsprovenyet er totalt både ved å kompensere det - på langt nær lovlig - og ved ikke å kompensere det. Hva er provenyet ved endringen på årsbasis, og hvor langt mener man at det er mulig å kompensere det, som Djupedal var inne på, ved andre EØS-tillatte ordninger?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg konstaterer jo at det er noe forskjellig syn i utvalget på om det er en riktig beslutning eller om det er en uakseptabel beslutning Regjeringen nå har truffet. Det er klart at i utgangspunktet bør man følge de forpliktelser man har etter internasjonale avtaler, det kan det ikke være noen tvil om.

Når vi da allikevel besluttet å gjøre det sånn som vi nå har bestemt oss for, er det av flere grunner. Men først og fremst vil det å fremme forslag for Stortinget nå, allerede før man har uttømt alle muligheter for å slippe å gjøre det - altså inntil saken om oppsettende virkning er behandlet av domstolen - etter Regjeringens oppfatning være å svekke sin egen sak noe. Så vi har ikke ønsket å bidra til å svekke troen på egen sak i forkant. Hvorvidt det da etter en avgjørelse i domstolen vil være tid til å forelegge ting for Stortinget, avhenger selvfølgelig av når denne avgjørelsen blir tatt, og det er det for tidlig å ha noen formening om.

Så var det nok kanskje en liten misforståelse fra Steensnæs' side når han hadde oppfattet det slik at hvis vi tapte saken, ville det komme en regning i ettertid til de aktuelle arbeidsgiverne som da blir pålagt en ny avgift. Det er ikke anledning til, faktisk etter Grunnloven, å ilegge avgifter med tilbakevirkende kraft. Så avgiften vil bli ilagt fra det tidspunkt Stortinget fatter vedtaket, og da blir det en periode hvor man ikke har oppfylt ESAs pålegg. Hvor sterke reaksjoner det vil medføre i ESA, skal vi ikke si sikkert, men man har i hvert fall sett eksempler på før at man ikke tar det veldig tungt når først vedtakene i sin tid gjennomføres.

Så var det spørsmål om eventuelle andre kompenserende ordninger hvis man skulle tape saken, og det kan ha ganske stor betydning, særlig for de bedrifter som ligger i nullsoner, og som nå vil kunne få full avgift. For disse vil det kunne være en ganske betydelig utgift. Det har også vært med i Regjeringens vurdering spørsmålet om man nå skulle pålegge en slik avgift, som så kanskje etter domstolsavgjørelsen viser seg ikke å være berettiget. Det kan jo da ha skjedd ting med bedriften før den dommen er falt, som vil kunne være uheldig. Men meg bekjent - og nå må jeg støtte meg på folk bak meg - er det ikke andre kompenserende ordninger tilgjengelig. Så hvis man taper, vil dette bli en betydelig merbelastning. Og det er snakk om årlige beløp i størrelsesordenen omkring 300 mill. kr for de bedrifter som rammes hvis vi skulle tape i domstolen.

Komiteens leiar: Vil utanriksministeren kommentere?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg tror ikke det er så mye mer å si - det eneste måtte være spørsmålet om det, hvis man har fått en dom mot seg, finnes andre mekanismer. Det gjør det ikke. Som også finansministeren nevnte, domstolens avgjørelse vil vi måtte rette oss etter.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg vil først konstatere at man altså gir avkall på en innstrammingsvirkning på 300 mill. kr. En skulle tro at Regjeringen var opptatt av andre ting enn akkurat det, men jeg skjønner at det er slik.

Jeg vil bare korrigere, for jeg synes det er nødvendig: Hill-Marta Solberg sa at ESA var «part i saken». ESA har jo den samme rolle som det norske Konkurransetilsynet, og det å betegne et tilsyn med at «parter» i en avtale følger det, en «part i saken» mot Norge, synes jeg er noe urimelig. ESA er en objektiv, nøytral instans som skal påse at alle parter som gjør en avtale, holder den, på lik linje med våre egne myndighetsorganer som skal påse at norsk lov følges. Jeg vil bare gjenta at jeg ser det slik at det signalet vi eventuelt sender ut når denne saken senere offentliggjøres, er å si til alle at de som blir pålagt restskatt i ligningen - og bl.a. har det skjedd med undertegnede et par ganger - godt kan la være å betale den inntil dommen er falt tre år senere. Nå er regelen helt klinkende klar, man skal betale sin restskatt selv om man klager, selv om det blir domstolsak. Den prinsipielle holdningen Regjeringen legger opp til, er å si til alle som får krav fra norske myndigheter, at man kan la være å etterkomme lovene og reglene om å innbetale, fordi man har anket, fordi man klager det inn for domstolene og spekulerer i at man da vil vinne. Det er den linjen som Regjeringen her i realiteten legger opp til. Det ble bekreftet av finansministeren at vi har i realiteten etter avtalen plikt til å rette oss etter dette hvis vi ikke har fått oppsettende virkning av domstolen. Pålegget skal gjennomføres selv om det er anket. Det er helt parallelt til alle ligningssaker og restskatt. Det er det signalet den norske regjering sender til den norske befolkning. Det kan ikke være slik at man krever av sin befolkning forhold som man ikke følger selv når det gjelder internasjonale avtaler. Jeg vil bare ha sagt det.

Komiteens leiar: Offentleggjering av den protokollen som Carl I. Hagen her refererer til, skjer om akkurat eitt år frå i dag.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er mulig at heller finansministeren enn utenriksministeren burde uttalt seg når vi snakker om restskatt, men jeg har lyst til å si til Carl I. Hagen at sammenligningen halter noe. Det er klart at en norsk regjering skal være skikkelig og ordholden også i internasjonale sammenhenger, men her ligger det faktisk en mulighet til å gå til EFTA-domstolen, og det vil være galt av en regjering ikke på vegne av sine borgere å utnytte de muligheter som ligger der. Når man antyder at den norske regjering gir et signal overfor borgerne om at man kan om ikke bryte loven, så i hvert fall omgå den, har jeg lyst til på Regjeringens vegne å si at jeg er sterkt uenig.

Carl I. Hagen: Da må jeg få stille et spørsmål: Var det ikke slik at finansministeren sa at vi etter avtalen har plikt til å følge ESAs pålegg selv om vi har anket det inn for domstolen, og vi har plikt til å følge det inntil vi eventuelt har fått en oppsettende dom?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er riktig. Men samtidig er det her også snakk om tolkninger. Vi mener at vurderingsgrunnlaget når det gjelder kravet overfor Norge, er galt. Vi mener at det kravet som stilles til oss, er stilt på feil grunnlag, og det har vi lyst til å prøve for domstolen. Jeg synes vel at det må være norske myndigheters både rett og plikt å gjøre det. Jeg tror at det, om det ikke akkurat er forståelse for det, heller ikke vil skape den veldig store oppstandelsen i EU-systemet at vi gjør det.

Carl I. Hagen (Frp): Da må jeg slå fast at parallellen her til skatteretten er nøyaktig identisk.

Komiteens leiar: Regjeringa har lagt fram sitt syn og fått råd frå utvalet. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2. Finansministeren og finanskomiteen kan då gå og drikke kaffe!

S a k n r . 3

*Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 27. november 1998.
Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 12. november d.å.,
med oversikt over de relevante rettsaker.*

Utenriksminister Knut Vollebæk: På EØS-komiteens møte 27. november forventes 12 rettsaker å bli innlemmet i EØS-avtalen. Ingen av rettsaktene krever forbehold om Stortingets samtykke.

I tillegg til innlemmelse av nye rettsaker er det forventet at EØS-komiteen vil fatte beslutning om en teknisk endring av Protokoll 4 i EØS-avtalen. Protokoll 4 gjelder bestemmelser om varers opprinnelse, og endringen betyr at øst- og sentraleuropeiske land ikke lenger kan få tilbakebetalt toll for innsatsvarer som inngår i produkter med europeisk

opprinnelse, dersom innsatsvarene kommer fra tredjeland. Endringen retter opp en utilsiktet fordel som ved en feil var kommet inn i teksten.

Seks av rettsaktene i kommentert liste har stått på dagsordenen ved tidligere EØS-komitemøter, men er blitt utsatt av administrative grunner. De seks rettsaktene er Europaparlaments- og rådsdirektiv 97/60 om bruk av ekstraksjonsmidler ved fremstilling av næringsmidler, omtalt på side 1, kommisjonsdirektiv 97/69 om merking av mineralfibrer, omtalt på side 2, rådsforordningene 11/98 og 12/98 om persontransport med buss, omtalt på sidene 8 og 9, og kommisjonsforordning 3298/94 og 1524/96 om økopunkter for transitt gjennom Østerrike, omtalt på side 7. Siden disse seks rettsaktene har vært klarert med EØS-utvalget tidligere, vil jeg ikke omtale dem nærmere her.

Europaparlaments- og rådsdirektiv 97/56/EF på side 1 er et ledd i EUs gjennomgang av alle kjemikalier med sikte på å kartlegge helserisiko. Det er også et ledd i handlingsprogrammet «Europe against cancer». Direktivet innebærer at 800 stoffer som er vurdert som arvestoffskadelige, reproduksjonsskadelige eller kreftfremkallende blir forbudt omsatt til vanlige forbrukere. Reglene er allerede innarbeidet i norske forskrifter.

Rådsdirektiv 96/98/EF på side 3 omhandler forskjellige former for skipsutstyr. Direktivet setter kvalitetskrav til slikt utstyr og utpeker frittstående tekniske kontrollorgan i hvert land. For Norges vedkommende gjelder allerede de materielle kravene til utstyret. Direktivet sikrer imidlertid en bedre kontroll før produktene slippes på markedet. I Norge vil det være Det Norske Veritas som utøver slik kontroll.

Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/31/EF på sidene 3 og 4 endrer et eksisterende direktiv om kapitaldekning for kredittinstitusjoner og investeringsforetak. Endringen har til hensikt å sikre større grad av samsvar mellom kravene til kapitaldekning og faktisk risiko. Krav til kapitaldekning vil styrke firmaenes soliditet og dermed bidra til det finansielle systemets stabilitet. Kravene vil i Norge måtte gjennomføres ved forskriftsendringer.

Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/32/EF på sidene 4 og 5 innebærer også en endring i eksisterende krav til kapitaldekning. Endringen består i nye regler for vekting av verdipapirer med sikkerhet i visse typer pantsikrede lån og i visse former for næringsbygg. Kravene får ingen betydning for Norge ettersom norske myndigheter stilles fritt med hensyn til adgangen til slik vekting.

Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/33/EF på sidene 5 og 6 medfører endringer i tre eksisterende direktiver. Endringen av solvens og kapitaldekningsdirektivet betyr at kravene til kapitaldekning justeres for

bedre å motsvare faktisk risiko. Kravene blir mer liberale for visse typer eiendeler, men strengere for handel med derivater som skjer utenom anerkjente børser.

Kommisjonsrekommendasjon 98/322/EF på side 6 er en anbefaling til medlemslandene om å legge til rette for bedre myndighetskontroll med såkalte samtrafikkpriser. Samtrafikk inntreffer når en bruker benytter en tjeneste som involverer flere telenett - ved f.eks. internasjonale telefonsamtaler eller bruk av Internett. Hvis priser baseres på kostnader i den virksomheten som tilbyr tjenesten, vil samtrafikkprisene også bli riktigere. Derfor tar rekommandasjonen til orde for en regnskapsmessig atskillelse av beslektede bedrifter. Rekommandasjonen er i samsvar med norske myndigheters syn.

Rådsrekommendasjon 98/376/EF omtalt på side 9 anbefaler innføring av et felles parkeringskort for forflytningshemmede, som skal være gyldig i alle medlemsland. Dersom rekommandasjonen følges av medlemslandene, vil kortet gi rett til å benytte særskilt avmerkede parkeringsplasser for alle EU-borgere. Ved innlemmelse av rekommandasjonen i EØS-avtalen vil i så fall også norske borgere få slik adgang. Norge aksepterer allerede kort utstedt i andre EU-land.

Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/6/EF erstatter to eksisterende direktiver om prismerking av forbruksvarer. Hensikten er å forenkle og klargjøre bestemmelsene om prismerking og gjøre dem lettere å håndheve, slik at forbrukerne skal få tilstrekkelige og sammenliknbare prisopplysninger. Kravet om merking av salgspris og enhetspris vil fortsatt gjelde. I Norge vil direktivet kreve forskriftsendring. For bedrifter innen detaljhandelen som ikke alt har systemer for prismerking, vil direktivet kunne medføre visse kostnader.

Komiteens leiar: Er det merknader til rettsaktene?

Johan J. Jakobsen (Sp): Det gjelder 397 L 0069, nederst på side 2. Jeg går ut fra at når det der står at «Forskrift om liste over farlige stoffer» «vil måtte endres», så innebærer det at forskriften må utvides til også å omfatte de syntetiske mineralfibrer det er snakk om. Jeg går ut fra at det er slik, men samtidig virker det litt eiendommelig i forhold til innledningen på merknaden, hvor det står at Norge hittil har «hatt retningslinjer om angivelse av at ovennevnte stoffer kan være kreftfremkallende». Er forklaringen så enkel at dette før ikke har vært tatt inn i forskrifter om liste over farlige stoffer, og at en nå er forpliktet til å ta en norsk retningslinje inn i en forskrift? Er det det som ligger der?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Dette klarerte utvalget sist, men bortsett fra det betyr det at dette tidligere var en retningslinje, nå blir det obligatorisk. Det er det som er grunnen til at det må endres.

Komiteens leiar: Da var det ingen fleire på rettsaktene.

S a k n r . 4

Eventuelt

Komiteens leiar: Ingen har bedt om ordet.

Møtet slutt kl. 17.25.

Filnavn: E981119
Katalog: D:\konsult\word9798
Mal: C:\WINWORD\MALER\1-REF.DOT
Tittel: Vi mener derfor at når et så solid norsk fagmiljø på grunnlag av
fornye undersøkelser fastholder sin anbefaling, vil det være langt mer
oppsiktsvekkende om Regjeringen ikke fulgte de rådene, at en valgte å sette dem
til side. Derfor er dette utgangspunkt

Emne:
Forfatter: STORTINGET
Nøkkelord:
Merknader:
Opprettelsesdato: 11/12/98 16:06
Versjonsnummer: 4
Sist lagret: 11/12/98 16:30
Sist lagret av: STORTINGET
Samlet redigeringstid: 26 minutter
Sist skrevet ut: 03/08/99 10:01
Ved siste fullstendige utskrift
Antall sider: 25
Antall ord: 8,355 (ca.)
Antall tegn: 47,625 (ca.)